

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS
FACULTAS PHILOSOPHICA
SEDES HISTORICA

POSUDOK OPONENTA NA HABILITAČNÚ PRÁCU

Téma: Najstaršie vinohradnícke poriadky malokarpatských miest a obcí

Autor: Mgr. Michal Franko, PhD.

Oponent: Doc. PhDr. Zuzana Lopatková, PhD., univ. prof.

Pracovisko: Katedra histórie, Filozofická fakulta, Trnavská univerzita v Trnave

Z hľadiska utvárania hospodárskej štruktúry na juhozápadnom Slovensku v období neskorého stredoveku a raného novoveku možno konštatovať, že jednou z najdôležitejších oblastí agrárnej činnosti bolo vinohradníctvo. Išlo o dominantnú hospodársku orientáciu viacerých tunajších sídel, osobitne v geografickom vymedzení malokarpatskej oblasti. Význam vinohradníctva ako hospodárskeho a právneho fenoménu tu presahoval hospodársku stránku života miestnych sídel, ktoré v konečnom dôsledku ovplyvňovalo aj utváranie sociálnej skladby obyvateľstva a celkové sociálno-právne prostredie. Je preto prirodzené, že už v minulosti bolo otázkou miestneho vinohradníctva, jeho pôvodu, i regulačných zásahov do jeho charakteru venovaných niekoľko dôležitých a zásadných prác, z ktorých vieme zhodnotiť význam i rozsah tohto hospodárskeho, správneho i právneho fenoménu. Fenomén vinohradníctva v malokarpatskej oblasti je tak v odbornej literatúre známy a často vedecky spraco(vá)vaný, pričom je potešiteľné, že sa postupne rozširuje a omladzuje aj jeho bádateľská základňa, a jedným z príkladov tohto tvrdenia je aj doterajší bádateľský profil doktora Michala Franka.

1. Náročnosť spracovania riešenej problematiky habilitačnej práce

V našej historiografii doposiaľ taká hlboká sonda v problematike vinohradníckych poriadkov, o akú sa pokúsil vo svojej habilitačnej práci doktor Michal Franko, chýbala, čo nesporne patrí medzi pozitívne stránky predloženej práce. Treba tiež konštatovať, že posudzovaná habilitačná práca presahuje doterajšie spracovania problematiky vinohradníckych poriadkov na juhozápadnom Slovensku (v malokarpatskej oblasti) z historicko-právneho hľadiska, a to najmä svojím rozsiahlym heuristickým záberom a novou interpretáciou viacerých momentov. Niet tak pochyb o tom, že habilitačná práca prekračuje rámec historickej štúdie, pretože aj napriek avizovanému názvu o vinohradníckych poriadkoch výrazne zasahuje do rozmanitých

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS
FACULTAS PHILOSOPHICA
SEDES HISTORICA

oblastí vinohradníctva v sledovanej oblasti v období raného novoveku. Zámer sa habilitantovi podarilo splniť nielen vďaka kvalitným starším prácam kolegov historikov a etnológov, ktorí sa uvedenou problematikou už zaoberali, ale aj vďaka vlastným niekoľkoročným výskumom dejín vinohradníctva malokarpatskej oblasti. Použil veľké množstvo odbornej literatúry syntetického charakteru, no i štúdie a články, priamo sa dotýkajúce problematiky malokarpatského vinohradníctva i poriadkov. Zaujíma k nim aj vlastné stanovisko, čo svedčí o tom, že sa v problematike veľmi dobre orientuje. Jadro habilitačnej práce habilitanta vzniklo predovšetkým vďaka iste neľahkému výskumu archívnych prameňov, uložených v archívnych fondoch viacerých inštitúcií, ktorý bol nepochybne náročný z jazykového, paleografického, ale i časového hľadiska.

2. Posúdenie úrovne spracovania habilitačnej práce

Hlavný cieľ habilitačnej práce vidí samotný autor “v zozbieraní a v prepise obsahu všetkých zachovaných malokarpatských vinohradníckych poriadkov (od najstarších čias do obdobia 18. storočia), a v ich následnej obsahovej analýze a taktiež komparácii s ich dolnorakúskymi a moravskými náprotivkami za účelom vyriešenia otázky ich vzniku a pôvodu.”

Habilitant svoju prácu rozčlenil na dve hlavné časti. Úvodná, všeobecnejšia časť práce sa venuje súčasnému stavu skúmanej problematiky, vymedzeniu pramennej bázy a dostupnej literatúre. Autor v tejto časti poukazuje aj na vznik a formovanie špecifických vinohradníckych inštitúcií – vinohradníckych úradov a súdov, v rámci ktorých venuje pozornosť aj jednotlivým funkcionárom a ich povinnostiam a právam. Druhá časť habilitačnej práce sa sústreďuje na domáce, resp. uhorské právne úpravy, rozdelenie vinohradníckych poriadkov z chronologického i obsahového hľadiska, otázky vzniku, pôvodu, typológie, obsah a význam poriadkov, ďalej na problematiku trestného práva, ukotveného v malokarpatských vinohradníckych poriadkoch.

K habilitačnej práci mám aj niektoré konkrétnejšie pripomienky:

Z hľadiska zasadenia skúmanej problematiky do historického kontextu podľa môjho názoru chýba všeobecnejší úvod o spoločenskej a hospodárskej situácii na Slovensku v uvedenom období. Vymedzené obdobie je z hľadiska vývoja uvedeného regiónu pritom kľúčové, vzhľadom na spoločenské zmeny a nový hospodársky aj sociálny rozvoj uvedených miest,

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS
FACULTAS PHILOSOPHICA
SEDES HISTORICA

osobitne séria protihabsburských povstaní v druhej polovici 17. a na začiatku 18. storočia, ako aj obdobie po Satumarskom mieri (1711), kedy sa pomery v krajine zastabilizovali a nastalo obdobie všeobecného hospodárskeho rozvoja, čo malo na vplyv aj na rozvoj vinohradníctva a obchod s vínom.

Vysvetlenia, prečo sú do práce zahrnuté isté tematické okruhy, ako napr. na s. 34: “Problematiku vinohradníckych súdov sme do práce zaradili z toho dôvodu, že ich činnosť významným spôsobom súvisela s vinohradníckymi poriadkami.” - patria skôr do úvodu práce.

V práci mohli byť niektoré informácie - najmä pri uplatňovaní komparácie – uvedené vo forme tabuľky - v mnohých pasážach čitateľ rýchlo stratí prehľad.

Latinské výrazy by som kvôli prehľadnosti odporúčala odlišiť v texte kurzívou.

Aj napriek tomu, že autor v práci ponúka edičnú časť, v ktorej predkladá prepisy ním zozbieraných vinohradníckych, výčapníckych i pracovných poriadkov, a pokladá ju za jednu z nosných častí habilitačnej práce, ja by som skôr odporúčala zaradiť túto časť do prílohy habilitačnej práce.

Veľmi zaujímavou časťou poriadkov sa javia práve nové ustanovenia – články, tzv. dodatky, ktoré majú, ako priznáva aj samotný habilitant, pre sledovanú problematiku zásadný význam, pretože reflektovali aktuálny stav a potreby vinohradníctva, resp. vinohradníckej výroby v čase ich vydania v danej vinohradníckej lokalite. V budúcnosti by sa azda autorov výskum mohol uberať smerom ich ďalšej analýzy a komparácie, aby sa dal lepšie vysledovať vývoj vinohradníckych poriadkov a na základe nich predpokladať vývoj vinohradníckych pomerov.

3. Výsledky habilitačnej práce

Habilitačná práca je napísaná na základe štandardného historického výskumu a metodologicky sa v ničom neodlišuje od publikácií podobného typu v slovenskej historiografii. Téma habilitačnej práce nesie špecializáciu na dejiny vinohradníctva v malokarpatskom regióne, s čím úzko súvisí aj práca s príslušnými metodologickými postupmi. Absolútnym základom je heuristický výskum pramennej bázy, s uplatnením kritiky pravosti zozbieraných prameňov, ale najmä uplatnenie komparácie vinohradníckych poriadkov skúmaných miest a lokalít.

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS
FACULTAS PHILOSOPHICA
SEDES HISTORICA

Ciele habilitačnej práce sú popísané jasne a sú teda čitateľovi zrejmé. Nazdávam sa, že ciele práce sa autorovi podarilo splniť. Jednotlivé kapitoly habilitačnej práce sú vhodne zvolené a faktograficky prínosné. Kvalitný a bohatý poznámkový aparát svedčí o širokom rozhl'ade habilitanta.

4. Posúdenie jazykovej a formálnej stránky habilitačnej práce

Z hľadiska formálneho je habilitačná práca napísaná prehľadne. Z hľadiska štylistiky a gramatiky nevykazuje nedostatky, snáď na niekoľko preklepov. Habilitačná práca je napísaná nepochybne prehľadne a pútavým štýlom, čitateľsky príťažlivo nielen pre odbornú, ale aj pre laickú verejnosť.

5. Explicitne vyjadrený návrh na udelenie (resp. neudelenie) vedecko-pedagogického titulu docent

Niet pochyb o tom, že predložená habilitačná práca spĺňa kritériá, kladené na tento druh kvalifikačných prác, téma je spracovaná originálne v doteraz nerealizovanej miere s prehľadom a úspešným kritickým zvládnutím pramenného materiálu.

O d p o r ú č a m preto, aby bola po úspešnej obhajobe prijatá ako podklad na udelenie vedecko-pedagogického titulu docent.

V Trnave, 20. júla 2023

Doc. PhDr. Zuzana Lopatková, PhD., univ. prof.